

A NYOLCADIK BARLANGTANI INTÉZET

G. A. Makszimovics professzor a fenti címmel terjedelmes cikket írt abból az alkalomból, hogy Magyarországon is megalakult a Barlangtani Intézet. Világviszonylatban ez volt a nyolcadik ilyen állami intézmény, innen adódik a cikk címe (Voszmoj insztitút szepeleologii). Makszimovics professzor cikke a Szovjetunió Össz-szövetségi Karsztudományi és Szepeleológiai Intézetének hivatalos évkönyvében, a Pescseri (Barlangok) 1978. évi számában jelent meg.

Makszimovics professzor figyelemmel kísérte a magyar szakemberek és tudományos társadalmi szervek küzdelmét egy állami barlangtani intézet felállításáért. Cikkében hivatkozik dr. Bogsch László egyik írására, amely érvek sokaságával támasztja alá egy ilyen intézmény szükségességét (Karszt és Barlang, 1964. II).

A magyar Barlangtani Intézet 1975-ben alakult meg. Ezt az évet a Nemzetközi Szepeleológiai Unió a „Barlangok védelme” évének nyilvánította. Dr. Tökés Ottó, a Természetvédelmi Hivatal elnökhelyettese értesítette az UIS titkárságát az intézet megalakításáról, amely Magyarország hozzájárulását jelenti a barlangok védelméért indított nemzetközi mozgalom sikeréhez. A Magyar Barlangtani Intézet a tudományos feladatok mellett elsőrendű kötelességének tartja, hogy megszervezze és biztosítsa a barlangok védelmét Magyarországon. Az intézet együttműködéséről biztosította a Nemzetközi Szepeleológiai Uniót és más országok hasonló célú intézményeit. A Barlangtani Intézet megalakulásáról közlemény jelent meg az UIS-Bulletin 1975/2. számában, így a magyar szepeológia e jelentős eseményéről az egész világ szakmabelijeit értesíttek.

A magyarországi Barlangtani Intézet időrendben a nyolcadik, de melyek az előzőek? Makszimovics professzor cikkének második részében az első hét intézményről ad rövid összefoglalót.

A világ első barlangtani intézetét 1920-ban Kolozsvárott alapította a neves román tudós, *Emile Racovitz*. Az intézet munkája eleinte főként biológiai kutatásokra összpontosult. A kolozsvári intézetet anyagi nehézségek miatt 1933-ban átmenetileg megszüntették, a háború után azonban sokkal nagyobb méretben létrehozták Bukarestben a központi szepeleológiai intézetet. Kolozsvárott szintén újjászervezték a régi barlangtani intézetet, mely jelenleg a bukaresti központi intézet leányintézménye.

Jugoszláviában 1947 óta működik állami szepeleológiai intézet a Szlovén Tudományos Akadémia égisze alatt, bázisa a Postojnai-barlang. Az intézet elődjét ugyanott 1929-ben az olaszok alapították, akkor a barlangvidék Olaszországhoz tartozott.

Olaszországban is „barlang” a bázisa a szepeleológiai intézetnek: a Bari közelében fekvő Castellana-barlang.

Az Osztrák Barlangtani Intézet Bécsben működik. A második világháború előtti időkben a Földművelési és Erdészeti Minisztérium felügyelete alá tartozott, mivel tevékenysége kezdetben szorosan összefüggött a barlangokban található guano kitermelésével.

Az Amerikai Egyesült Államokban 1956-ig működött a Nyugati Szepeleológiai Intézet (Western Speleological Institute), központja a kaliforniai Santa Barbarában volt. Munkatársai elsősorban régészeti kutatásokkal foglalkoztak, sok új barlangot tártak fel. A kaliforniai intézet megszűnése után az USA fő karsztvidékén, Kentuckyben — az egyetem keretében Lexingtonban — szervezték meg az új szepeleológiai intézetet, mely a barlangokkal kapcsolatos valamennyi tudományágat műveli.

A Szovjetunióban 1964. november 18-án alakult meg Perm városában a Karsztudományi és Szepeleológiai Intézet (Insztitút Karsztovegyenija i Szepeleologii). A Szovjetunióban ez az első, a világon a hatodik barlangtani intézet. A permi intézetet 1975. január 1-ével a Szovjetunió Össz-szövetségi Karsztudományi és Szepeleológiai Intézetévé szervezték át (Vszeszojuznij Insztitút Karsztovegyenija i Szepeleologii). A permi intézet 1969-ben Ufa városában karsztkutató állomást létesített, melyből 1970-ben a Baskiriai Karsztudományi és Szepeleológiai Tudományos Kutató Intézetet fejlesztették ki az Össz-szövetségi Földrajzi Társaság keretében. Az intézet igazgatójává A. P. Rozsgyesztvenszkij professzort nevezték ki. Ez tehát már a második karsztkutatói intézet a Szovjetunióban, a hetedik a nagyvilágban. Ez után következett nyolcadiknak a magyarországi Barlangtani Intézet.

A Szovjetunióban 1976-ban újabb szepeleológiai intézet létesült, ezúttal a krími Szimferopolban. Szervezetileg az össz-szövetségi intézet leányintézménye. Igazgatója a nálunk is jól ismert V. N. Dubljanszkij professzor.

A fentiekén kívül a Szovjetunióban több kisebb létszámú karszt- és barlangkutató állomás működik. Ilyen például a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának kutatóállomása Kungurban, melyről lapunkban is többször írtunk. Az állomás jelenlegi igazgatója V. Sz. Lukin. Tbilisziben 1957 óta működik a Gruziai Földrajzi Társaság karszt- és barlangkutatói laboratóriuma Z. K. Tintilozov professzor vezetésével. A legújabb szovjet karszt- és barlangkutató laboratóriumot pedig az üzbég fővárosban, Taskentben szervezték meg, igazgatója M. M. Matkulov kandidátus.

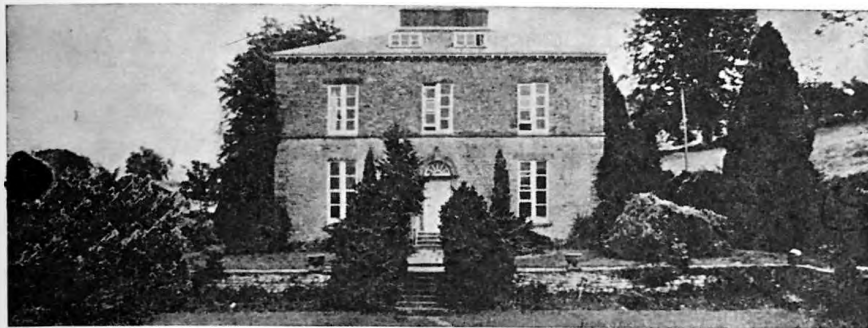
Hogyan helyezkednek el földrajzilag a karszt- és barlangkutató intézetek? — teszi fel a kérdést cikke befejező részében Makszimovics professzor. Természetesen az északi félteke karsztos körzeteihez kapcsolódnak, a Szovjetunióban éppúgy, mint az

USA-ban, Romániában, Jugoszláviában, Ausztriában, Olaszországban és Magyarországon.

Az ahogy nálunk Magyarországon már nem így van, mert alig négy évvel létrehozása után a Barlangtani Intézetet megszüntették...

Balázs Dénes

WHERNSIDE MANOR

A Észak-Anglia nyugati partja közelében elterülő *Yorkshire Dales Nemzeti Park*ban áll az a Györgykorabeli ház, amelyet szinte valamennyi szigetországi barlangos ismer. Ez a ház a *Whernside Manor* (pontos nevén *Whernside Manor Cave and Fell Centre*), amelyet 1968-ban a Cserkész Egyesület vett kezelésbe, hogy tagjai számára bázist létesítsen. Az volt a cél, hogy az elméleti oktatást rögtön gyakorlással is kiegészítsék, hiszen a yorkshire-i karsztvidéken több barlang van, mint az ország fennmaradó részein együttvéve. Az évek során nagyon sokan keresték fel a Whernside Manort, így az a brit barlangkutató jelentős központjává vált. Ez oda vezetett, hogy 1974-ben vendégeinek már csak 20%-a volt cserkész, ezért az egyesület elhatározta, hogy nem üzemelteti tovább az épületet, a bezárás elkerülhetetlennek látszott. Ekkor a barlangosok (számukat 10–15 000-re becsülik) mozgalmat indítottak a Whernside Manor megmentésére, s ennek eredményeként az épületet 1976-ban a *Yorkshire Dales Nemzeti Park* vette kezelésbe a területi sport-és közigazgatási szervek támogatásával.

A Whernside Manor tevékenységi köre is megváltozott, kibővült. A nemzeti park tanulmányozására érkező szakemberek — régészek, geológusok, mezőgazdászok, ornitológusok stb. — részére szakmai túrákat, diákok részére pedig oktatást és — főleg iskolai szünetekben — természetjáró táborozásokat szerveznek. A központi épületben 32 ember részére van szálláshely, ezenkívül faház és camping is rendelkezésre áll.

A központ 20 km-es körzetében mintegy 300 barlangrendszer található. A vendégek kölcsönvehetik a barlangok bejárásához szükséges felszere-

léseket, de meg is vásárolhatják azokat. Az állandó személyzet tagjai tapasztalt barlangkutatók. Ők szervezik és ők az oktatói is azoknak a tanfolyamoknak, amelyeket egész évben tartanak. Ezek az 1–3 napos hétfévi, illetve egyhetes tanfolyamok nemcsak kezdőknek és túrázóknak szólnak, hanem foglalkoznak barlangi túravezetők, barlangi mentők képzésével, és külön-külön kurzusokat indítanak a fényképezés, térképezés, kötélmászó technika, hidrológia, klimatológia ásványtan iránt érdeklődőknek is. Ezenkívül időnként expedíciókat is szerveznek.

Mivel felismerték, hogy a barlangokat csak azok fogják megfelelően védeni, akik nem csak szeretik, de ismerik is, ezért még az egynapos foglalkozásokon is tartanak legalább egy óra ismertetést a barlangok keletkezéséről, szerkezetéről.

Hegedűs Gyula

A Gaping Gill-barlang bejárata